

Boekbespreking: Michel Lemmens. Het Limburgse orgellandschap

Op de omslag van dit door de Belgische orgeladviseur Michel Lemmens geschreven boek prijkt het fraaie oudste ongel van Belgisch Limburg in kleurendruk. Het is het ongel dat Christian Ancion vervaardigde voor de abdijkerk in Sint-Truiden, gerestaureerd in 1996. Deze fraai ogende omslag dekt letterlijk de inhoud van dit 69 pagina's tellende boek, dat in opdracht van het Provinciebestuur van Belgisch Limburg verscheen. In heldere schrijfrant geeft Lemmens een bondig beeld van de orgelsituatie in het gebied dat de Limburgse Kempen, Limburg Haspengouw en het Maasland omvat. Helaas liet hij geen kaart van het gebied afdrukken en dat is jammer, want dit mag in zo'n overzicht niet ontbreken.

In het voorwoord van de Gedeputeerde voor Cultuur, Sylvain Sleypen, vind ik enkele krachtdadige passages, zoals deze: "Sinds 1990 zijn het onderzoek van onze orgels en de restauratie met overheidsmiddelen in een stroomversnelling geraakt; er werden vijfmaal meer restauratieprojecten gestart dan in de vorig vijftig jaren samen!"

Een alinea eerder maakt Sleypen melding van het feit dat reeds een veertigtal dossiers is samengesteld, beschikbaar voor de eigenaars, orgeldeskundigen en geïnteresseerden.

Lemmens heeft zijn boek verluchtigd met een ruime hoeveelheid zwart-witfoto's, met onderschriften. Hij opent met een paginalange beschrijving van het geografisch landschap en vervolgt met het hoofdstuk "Oude versus nieuwe orgels", waarin hij meldt dat er sinds 1960 zo'n 65 nieuwe orgels in de Limburgse kerken werden geplaatst. Het grote struikelblok voor vele van onze orgelmakers is echter de vormgeving der orgelkasten en de integratie ervan in de ruimte. Even verder stelt hij: "Eigentijdse vormgeving mag en moet kunnen." Vervolgens houdt hij een goed lopend betoog, dat hij onderstreept met foto's.

Via een heldere hoofdstukindeling kan de lezer als het ware "instappen" waar hij wil. Zo heet het tweede hoofdstuk "De toestand van de historische orgels", en ik wil niet nalaten hieruit de volgende alinea te citeren: "Belgisch Limburg is op gebied van orgelrestauratie lange tijd een achtergebleven gebied geweest. Toen in de periode 1988-1994 in opdracht van het provinciebestuur de belangrijkste historische orgels van Limburg in kaart werden gebracht en geïnventariseerd, kwamen er onbeschrijflijke toestanden van verval, verwaarlozing en vandalisme aan het licht. Ongeveer de helft van de historische instrumenten was buiten gebruik gesteld, in sommige gevallen al zelfs meer dan dertig jaar geleden. Bovendien liet de toestand van de nog bespeelbare orgels vaak te wensen over. Tot 1990 leek de tijd hier stilgestaan te hebben, want tot dan toe waren in Limburg slechts twee orgelrestauraties met overheidssubsidies gerealiseerd: Tongeren, Onze Lieve Vrouwebasiliek (1944/47) en Hasselt, Sint-Quintinskathedraal (1971/72). Bovendien betreft het hier nog restauraties volgens een neo-barok concept die meer kwaad dan goed deden aan de historische bestanddelen; voor beide genoemde orgels is trouwens sinds kort opnieuw een aanzet tot restauratie gegeven."

Het derde hoofdstuk draagt de titel "De oudste restanten". Via De barokperiode (17de en 18de eeuw) met een interessante opsomming van stijlkenmerken van de z.g. Luikse school (acht orgelbouwers) en "De 19de eeuw: classicisme en romantiek. Ontstaan van een Limburgse school?" komt Lemmens tot een fraaie afronding. Het boek bezit een uitgebreid onderzoekapparaat. Er staan diverse technische tekeningen in, onder meer over het Clerinx-windladesysteem uit 1847, waarin Clerinx twee manualen met een windlade kan doen functioneren. Hij had hierop octrooi. Wanneer men meer wil weten van het ongelpatrimonium van onze zuiderburen, mag dit boek in geen enkele orgelbibliotheek ontbreken. Dat er meer mogen volgen.

Michel Lemmens, Het Limburgse orgellandschap.

Serie Cultureel erfgoed in Limburg deel 1.

70 blz. - Prijs BFR 250,- (excl. verzendkosten)

Besteladres:

Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed,

Kasteel Rijkel,

D. van Leeuwenstraat 23

B-3840 Rijkel (Borgloon).

Ook te bestellen bij de muziekhandels Boeijenga Sneek en Lindenberg Rotterdam.